

Bastiaan Jan Ader

Pastorie NieuwBeerta

Geboren 30 december 1909

Gefusilleerd 20 november 1944 - Veenendaal.

Bastiaan Jan Ader was een Nederlands-hervormd predikant in Drieborg /Nieuw-Beerta vanaf 1938. Sinds het begin van de oorlog werkte hij binnen de LO in het verzet. Zijn verzetsnaam was 'Van Zaanen'. Tijdens de oorlog werd zijn pastorie een centrum voor hulp aan Joden en onderduikers. Ader en zijn vrouw Johanna Adriana Ader-Appels namen zelf 8 (Joodse) onderduikers in huis en verzorgden het onderduiken van vele anderen en regelden de distributie van bonkaarten. Ds. Ader was betrokken bij het redden van Joden uit de Joodsche Invalide in Amsterdam. Na de oorlog bleek dat 200 tot 300 Joden hun overleven aan ds. Ader te danken hebben.

Ader verrichtte ook buiten zijn eigen gemeente veel verzetswerk. Toen hij op 20 juli 1944 op weg was naar Haarlem werd hij na provocatie van een politieagent gearresteerd en opgesloten in Haarlem en spoedig daarna overgebracht naar de gevangenis aan de Weteringschans in Amsterdam. Als represaillemaatregel voor een aanslag op een Duitse militair is hij in Veenendaal gefusilleerd en aanvankelijk daar begraven. Eind november werd hij herbegraven in Driebergen.

Na de oorlog werd het stoffelijk overschot overgebracht naar het Ereveld Loenen.

Harm Hulsing

Oudedijk 15, Drieborg

Geboren: 23 mei 1908

Vermoord: 11 mei 1942, Gross-Rosen

Harm Hulsing wordt op 23 mei 1908 geboren in Finsterwolde. Hij is landarbeider en trouwt met Aaltje Bruins. Samen met andere CPN-leden Luppo Stek, Willem Schwertmann en Geert Topelen vormt Harm de kern van het communistische verzet in de gemeente Beerta. Al voor de oorlog houdt hij zich bezig met het opvangen van communistische vluchtelingen uit Duitsland.

Als Nederland bezet wordt, treedt de CPN in de illegaliteit. Harm richt zich op het verspreiden van verzetslectuur, pamfletten en het verboden communistische blad 'Het Noorderlicht'. Hij is koerier van het blad in de omgeving van Scheemda en Winschoten. Begin 1941, na de Februaristaking, besluiten de Duitsers dat er een einde moet komen aan de invloed van de communisten in het illegale circuit. Zo wordt Harm Hulsing op 18 april 1942 door de *Sicherheitsdienst* (SD) opgehaald.

Via het Groninger Huis van Bewaring stuurt de bezetter Harm naar de gevangenis in Scheveningen. Maar daar blijft hij niet lang: via Amersfoort en Buchenwald wordt Harm op 28 april 1942 naar het werkkamp Gross Rosen (Polen) gebracht. Hij overlijdt een paar dagen later, op 11 mei 1942.

Jan Oosterhuis

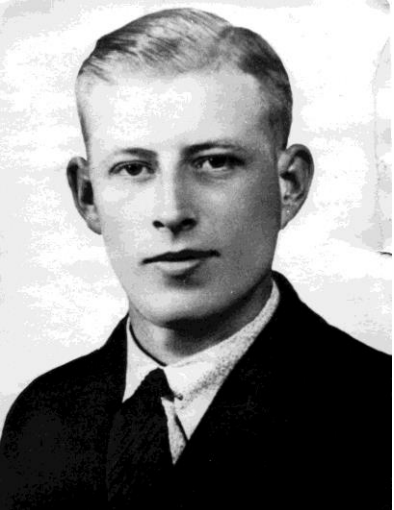
Tegenover Oudedijk 113, Drieborg

Geboren: 6 maart 1916

Vermoord: 29 juni 1942, Natzweiler

Landarbeider Jan Oosterhuis verspreidt tijdens de oorlog het illegale communistische blad *Het Noorderlicht*. Dit doet hij in de omgeving Oostwold. Voor deze praktijken wordt Jan op 18 april 1941 gearresteerd. In tegenstelling tot veel andere communistische verzetslieden komt Jan in werkkamp Natzweiler in noordoost Frankrijk terecht. Hier moet hij werken in de granietmijnen. De omstandigheden zijn loodzwaar en op 29 juni 1942 komt Jan op 28-jarige leeftijd te overlijden.

Klaas Smith

Tegenover Oudedijk 109, Drieborg

Geboren: 28 juni 1916

Vermoord: 15 mei 1942, Gross-Rosen

De landarbeider Klaas Smith uit Beerta is voor de oorlog al actief voor *de Rode Hulp*. Hij helpt gevluchte Duitse communisten aan een onderkomen en wat geld. Als de oorlog uitbreekt, wordt Klaas koerier voor het communistische blad *Het Noorderlicht*. Hij verspreidt de krant in Oude Pekela, Vlagtwedde en omgeving.

Na de Februaristaking van 1941 besluiten de Duitsers het communistisch verzet op te rollen. Ook Klaas Smith wordt op 18 april 1941 in Beerta opgepakt, tezamen met Harm Hulsing en Jan Oosterhuis. Klaas komt via het Huis van Bewaring en de gevangenis in Scheveningen in Kamp Amersfoort terecht. Vanuit dat kamp komt Klaas in de trein naar Duitsland terecht, waar hij eerst in Buchenwald en daarna in Gross Rosen (Silezië) tewerkgesteld wordt. In Gross Rosen houdt Klaas de extreme omstandigheden nog geen twee weken vol. Op 15 mei 1942 overlijdt hij.

Renke Schipper

Oudedijk 8a, Drieborg

Geboren: 2 september 1901

Vermoord: 6 november 1942, Buchenwald

Landarbeider Renke Schipper wordt op 2 september 1901 geboren in Beerta.

Tijdens de oorlog is Renke Schipper als secretaris van de landarbeidersbond een centrale figuur in het communistisch verzet in de omgeving van Beerta en Finsterwolde.

Als de CPN in de illegaliteit treedt, wordt Renke actief voor het blad *Het Noorderlicht*. Vanuit Groningen komt de krant bij Renke terecht, waarna hij ze in pakketten in de omgeving van Drieborg verspreidt. Voor deze illegale werkzaamheden wordt Renke op 30 maart 1941 gearresteerd. Diezelfde dag worden ook zijn kameraden Geert Topelen en Willem Schwertmann van huis gehaald.

Renke wordt eerst opgesloten in het Huis van Bewaring in Groningen en vervolgens in de gevangenis in Scheveningen. Vanuit Scheveningen wordt Renke naar concentratiekamp Amersfoort gebracht. Daar krijgt hij op 28 maart 1942 bericht dat hij zijn spullen moet pakken voor tewerkstelling in Duitsland. Renke komt, met meer mannen uit Beerta, in Kamp Buchenwald terecht. Daar overlijdt hij op 6 november 1942.

Geert Topelen

Drieborg 36, Drieborg

Geboren: 5 oktober 1894

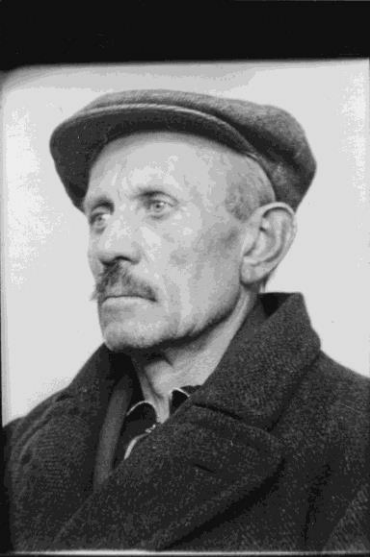
Vermoord: 3 augustus 1942, Buchenwald

Geert Topelen wordt op 5 oktober 1894 in Beerta geboren. Hij is landarbeider en actief als communist. Hij zet zich in de jaren dertig actief in voor het opvangen van communistische vluchtelingen uit Duitsland. Samen met Luppo Stek, Willem Schwertmann en Harm Hulsing vormt Geert de actieve kern van de communistische partij in de gemeente Beerta (nu Oldambt).

Tijdens de Duitse bezetting houdt Geert een actieve rol in het communistisch verzet. Zo werkt hij mee bij de distributie van het illegale communistische nieuwsblad 'Het Noorderlicht'. Geert verstrekt deze bladen in de omgeving Beerta en Nieuweschans en haalt gelden op voor het Solidariteitsfonds. Via dit Solidariteitsfonds krijgen onderduikers en vluchtelingen een uitkering.

Op 30 maart 1941 wordt Geert gearresteerd. Via het Groninger Huis van Bewaring, Schoorl, Scheveningen en Amersfoort komt hij in Buchenwald terecht. In het werkkamp is de houding van 'die Grüne' (Duitse kampbewaarders) ten opzichte van de communistische gevangenen uiterst wreed. Ook Geert moet het ontgelden. Hij overlijdt op 3 augustus 1942.

Lippo Stek

Oudeweg 3, Drieborg

Geboren: 30 november 1884

Vermoord: 28 oktober 1942, Buchenwald

Al lang vóór de bezetting van Nederland verzet Lippo Stek zich tegen het nazi-regime: in het voorjaar van 1933 probeert Lippo vluchtende leden van de *Kommunistische Partei Deutschland* (KPD) per boot naar in Nederland te krijgen. Via de sluizen van Nieuw Statenzijl bijvoorbeeld, waar meerdere malen KPD'ers een veilige overtocht naar Nederlands grondgebied maken. Naast zijn illegale werkzaamheden voor de 'Emigratiegroep Rode Hulp', is Lippo in het dagelijks leven landarbeider. Lippo is een bekende communist in de omgeving van Beerta. Zo wordt hij later in de jaren '30 nog CPN-wethouder in de gemeente Beerta. Samen met Geert Topelen, Willem Schwertmann en Harm Hulsing vormt Lippo de harde kern van het communistisch verzet in en rond Drieborg.

Tijdens de oorlog wordt de Communistische Partij Nederland (CPN) verboden.

Lippo treedt in de illegaliteit. Hij zet zich vooral in voor de communistische verzetskrant *Het Noorderlicht*. Op 2 mei 1941 wordt Lippo gearresteerd door de Sicherheitsdienst. Hij komt eerst in het Huis van Bewaring terecht, maar al gauw wordt Lippo naar Amersfoort gestuurd. Vanuit Amersfoort schrijft Lippo nog een brief naar huis. Ruim een maand later wordt hij tewerkgesteld in kamp Buchenwald, waar hij in oktober 1942 om het leven komt.

Willem Bauko Schwertmann

Molenlaan 14, NieuwBeerta

Geboren: 10 oktober 1892

Vermoord: 8 november 1943, Flossenbürg

Samen met Harm-Jan Siemons en Jan Haken vormt Willem Schwertmann de leiding van de CPN in Oost-Groningen. Willem is CPN-districtsbestuurder in de omgeving van Beerta en helpt al voor de oorlog Duitse communisten de grens over. Ook is hij betrokken bij het verspreiden van het illegale blad *Het Noorderlicht*.

Na de Februaristaking van 1941 besluit de bezetter alle belangrijke kopstukken van de CPN-top in Groningen op te pakken. Beerta is het eerst aan de beurt: samen met Renke Schipper en Geert Topelen wordt Willem op 31 maart 1941 van huis gehaald. Via de gevangenis in Scheveningen komt Willem in Kamp Amersfoort terecht, waar hij op transport naar werkkamp Flossenbürg wordt gesteld.

In Flossenbürg moet Willem in de nabijgelegen granietmijn zware dwangarbeid verrichten. Mannen die onder de werklast bezwijken, krijgen een nekschot. De omstandigheden in Kamp Flossenbürg worden Willem fataal: hij overlijdt op 8 november 1943. Zijn broer Henrik Schwertmann, die ook door de Duitsers gevangen genomen wordt, overleeft de oorlog.

Zie voor meer informatie over kamp Flossenbürg de film over communist Kornelus Baas uit Oude Pekela. www.hetverhaalvangroningen.nl

Berend Schweertman
Oudezijl A391, Oudezijl

Geboren: 2 mei 1898
Vermoord: 30 mei 1942, Gross Rosen

Transport- en fabrieksarbeider Berend Schweertman is op 2 mei 1898 geboren in Nieuweschans. Voor de oorlog is Berend raadslid voor de CPN. Als de oorlog uitbreekt, neemt Berend de leiding over de illegaliteit in de omgeving Nieuweschans. Daar verspreidt hij exemplaren van het communistische blad *Het Noorderlicht* en zet zich in voor *De Rode Hulp*. *De Rode Hulp* vangt gevluchte communisten uit nazi-Duitsland op en geeft hen onderdak, voedsel en geld.

Op 24 april 1941 wordt Berend, tegelijk met Roelf Vegt, opgepakt in verband met het verspreiden van *Het Noorderlicht*. Hij komt via het Groninger Huis van Bewaring in Kamp Amersfoort terecht. Zijn verblijf hier is van korte duur. Op 28 maart 1942 vertrekt hij in een trein met communistische gevangenen naar Buchenwald. Vandaar wordt Berend een maand later, op 24 april, op transport gesteld naar het Poolse Gross Rosen.

In het werkkamp heerst een wreed regime. De gevangenen moeten onder erbarmelijke omstandigheden werken in de nabijgelegen steengroeve, terwijl ze nauwelijks te eten krijgen. Veel mensen sterven in de eerste weken na hun aankomst in het kamp. Dat geldt ook voor Berend: hij overlijdt op 30 mei 1942.

